

УДК 378.637

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ

Добролюбова Н.В.

Українська інженерно-педагогічна академія

Досліджено проблему формування професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів, а також розвиток педагогічної спрямованості як інтегративної характеристики особистості майбутнього педагога-хореографа. Обґрунтовано необхідність розроблення спеціальної програми занять «Хореографія життя» для професійної підготовки майбутнього педагога-хореографа.

Ключові слова: професійна підготовка, навчання, програма, педагог, хореограф.

Постановка проблеми. Пріоритетом державної політики України є всебічний розвиток її громадян та формування здорового способу життя.

Тому необхідно створити певні умови для досягнення мети розвитку суспільства України. Вирішенню цього завдання сприяє хореографічне мистецтво. Танцювальне мистецтво (зокрема, хореографія) має величезну силу у вихованні творчої, всебічно розвиненої особистості.

Заняття хореографією долучають людину до світу прекрасного, виховують художній смак. Зіткнення з танцем вчить їх слухати, сприймати, оцінювати і любити музику.

Хореографічні заняття вдосконалюють м'язову фізично, зміцнюють їх здоров'я. Вони сприяють правильному розвитку кістково-м'язового апарату, позбавлення від фізичних недоліків, максимально виправляють порушення постави, формують красиву статуру. Ці заняття добре знімають напругу, активізують увагу, посилюють емоційну реакцію і, в цілому, підвищують життєвий тонус. У танці знаходить вираз життєрадісність і активність людини, розвивається її творча фантазія, творчі здібності: вихованець вчиться сам створювати пластичний образ.

У проєкті Державного стандарту початкової загальної освіти акцентовано на необхідності забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму дитини, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок [9, с. 46].

Отже, усе зазначене вище актуалізує питання професійної підготовки майбутнього педагога-хореографа, здатного до управління дитячим творчим колективом. Тому процес професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів дуже важливий.

Проте, власний педагогічний досвід засвідчує, що багато студентів прагнуть реалізуватися передусім як хореографи-виконавці, тому основну увагу приділяють хореографічній підготовці, формуванню професійних навичок виконавської майстерності, недооцінюючи роль педагогічної складової професійної компетентності. У зв'язку з цим необхідним є впровадження спеціальної програми занять для підготовки майбутнього педагога-хореографа в процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доцільно відзначити, що питання професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів висвітлено в наукових працях сучасних дослідників, а саме: формування професійної компетент-

ності [11, с. 28; 14, с. 56], педагогічної майстерності [2, с. 17; 4, с. 51], готовності до управління творчим колективом [7, с. 32; 8, с. 63; 12, с. 81]. Аналіз наукових праць свідчить про багатофункціональність професійної компетентності майбутнього педагога-хореографа. Цінним є висновок І. Спінула, котрий підкреслює, що процес підготовки вчителя хореографії необхідно спрямовувати на формування особистості фахівця нового покоління, який має поєднувати в собі високий професіоналізм фахівця-хореографа, педагога-вихователя та менеджера; добре орієнтуватися в психології вихованців; володіти мистецтвом керівництва хореографічним колективом [11, с. 272]. Значущою є думка С. Куценка, що опанування педагогічної майстерності майбутніми вчителями хореографічного мистецтва уможливіло формування та реалізацію їх творчого потенціалу [4, с. 119]. На необхідності розвитку вмінь педагогічного управління в майбутнього педагога-хореографа наголошує Т. Осипенко, а система підготовки до педагогічного управління творчим колективом, за словами дослідниці, характеризується актуалізацією хореографічних цінностей, відкритістю, інтегративністю, персоналізованістю [8, с. 90].

Водночас, проблема педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа та організаційно-методичне забезпечення її розвитку є вивченою недостатньо.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка спеціальної програми занять для професійної підготовки майбутнього педагога-хореографа, уточнити складові технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа.

Виклад основного матеріалу. З'ясовуючи сутність поняття «педагогічна спрямованість», спираємося на визначення С. Вітвицької, котра інтерпретує його як мотиви, інтерес до педагогічної професії, схильність та потребу працювати вчителем [3, с. 78]. Вчена виокремлює два аспекти педагогічної спрямованості особистості майбутнього вчителя – особистісний та процесуальний. Особистісний аспект являє собою сукупність потреб, інтересів, ідеалів, переконань в потребі й важливості психолого-педагогічних знань, навичок та вмінь для успішної діяльності, рівню домагань, самооцінки, ціннісних орієнтацій, життєвої мети тощо. У процесуальному аспекті С. Вітвицька виокремлює три складові: когнітивну – наявність психолого-педагогічних знань й усвідомлення способів самопізнання, професійно-особистісної самоактуалізації; емоційно-оцін-

ну – позитивне ставлення до майбутньої професії, знань педагогіки і психології, в захопленні додатковою літературою з предмету педагогіки; поведінкову – активність кожного студента в освітній діяльності, самопізнанні та саморозвитку [3, с. 78-79]. Узагальнюючи думки вченої, вважаємо, що педагогічна спрямованість особистості майбутнього педагога-хореографа відбиває мотиваційно-ціннісний, когнітивний, поведінковий та емоційно-оцінний аспекти вибору професії та самореалізації в ній. З метою розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа важливим є розробка відповідної педагогічної технології та її упровадження в процесі професійної підготовки.

По-перше, при розробці зазначеної вище технології вважаємо за доцільне враховувати вимоги до програм професійної підготовки, викладені в проєкті Концепції розвитку педагогічної освіти [10, с. 14].

Вважаємо, що технологія розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа має бути акмеологічною, тобто, за словами О. Торічного, спрямованою на розвиток внутрішнього потенціалу підвищення професіоналізму та вдосконалення процесу професійної самореалізації майбутнього фахівця. Дослідник розглядає акмеологічну технологію як інтегровану систему, яка вмщує: 1) технологію проектування і реалізацію програми професійної підготовки; 2) технологію організації та управління освітнім процесом; 3) технологію формування особистісних акмеологічних рис та виховання духовно-морального потенціалу майбутніх фахівців; 4) технологію успішного навчання та досягнення особистісного та суспільного «акме» кожним студентом; 5) технологію акмеологічного супроводу педагогічного процесу [13, с. 173].

Продовжуючи думку вченого, до складових технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа відносимо наступні: суб'єкту (майбутні педагога-хореографи як суб'єкти акмеологічного вдосконалення), цільову (цілі та завдання технології), змістову (зміст розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа); організаційну (форми та методи забезпечення розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа).

Враховуючи складові даної технології, доречно виокремити етапи реалізації технології. У їх визначенні спираємося на дослідження Н. Марашовської щодо проведення інтегрованого тренінгу з метою професійної самореалізації майбутнього вчителя [6, с. 78]. На наш погляд, такий тренінг має бути основою технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа як інтегрованої системи. Завданням тренінгу є поєднання практичної та педагогічної підготовки студентів, забезпечення інтегративних зв'язків навчальних дисциплін, зокрема використання потенціалу мистецтвознавчих, гуманітарних дисциплін.

Пропонуємо об'єднати зазначені вище методи в спеціальну програму навчання «Хореографія життя», що водночас забезпечує розвиток когнітивного й поведінкового компонентів педагогічної спрямованості майбутніх педагогів-

хореографів. Так, завданням студентів є відібрати, переробити, засвоїти необхідний матеріал, що передбачає вивчення біографічних даних, творчої та педагогічної діяльності видатного хореографа, й вміти застосовувати здобуті знання на практиці, розповідаючи іншим студентам про методику навчання хореографії.

Зміст програми розподілено таким чином, що в навчальному році студенти опановують певним мінімумом хореографічних знань, умінь, і навичок і вирішують певні завдання для досягнення основної мети.

Мета програми – створення умов, що сприяють розкриттю і розвитку творчого потенціалу майбутнього педагога-хореографа в процесі навчання мистецтву хореографії.

Завдання програми:

- сформулювати інтерес до хореографічного мистецтва, розкривши його різноманіття і красу;
 - прищепити студентам уміння чути і слухати музику і передавати її зміст в русі;
 - дати абетку класичного танцю;
 - зміцнювати кістково-м'язовий апарат;
 - удосконалювати виразність виконання, розвивати силу, витривалість, координацію рухів;
 - формувати художньо-образне сприйняття і мислення;
 - виховувати художній смак і емоційну чуйність.
- Для досягнення мети розробленої освітньої програми необхідно спиратися на такі основні принципи:

1. Наочність – демонстрація вправ педагогом, образну розповідь, імітація рухів;
2. Доступність – навчання від простого до складного, від відомого до невідомого;
3. Систематичність – регулярність занять з поступовим збільшенням кількості вправ, ускладненням способів їх виконання;
4. Індивідуальний підхід – врахування особливостей сприйняття кожної дитини;
5. Захопленість – кожен повинен в повній мірі брати участь в роботі;
6. Свідомість – розуміння виконуваних дій, активність.

Програма складається з окремих тематичних блоків, але в зв'язку зі специфікою навчання в хореографічному колективі, межі їх згладжуються. На одному і тому ж занятті відбувається вивчення елементів класичного танцю (одночасно виконуються завдання фізичного і музичного розвитку) і вивчаються рухи танцю, впроваджуються постановочні дії.

У програму навчального року вводиться теоретичний матеріал, що відповідає змісту основних розділів.

Професійна підготовка забезпечує розвиток дослідницьких та лідерських вмінь майбутніх педагогів-хореографів.

Викладач дає можливість студентам самостійно формулювати тему. Головним при цьому є постановка проблеми, в основі якої може бути висловлювання чи кредовидатного хореографа, та розкриття багатогранності його особистості. Робота за цією програмою навчання потребує синтезу знань з різних галузей науки й мистецтва.

Також доцільним в навчанні є програвання студентами педагогічних ситуацій, виокремлених С. Куценком. Особливістю цих вправ є на-

явність фруструючої ситуації та необхідність вірно на неї реагувати, використовуючи відповідні способи вирішення педагогічних конфліктів. Для вирішення кожної проблеми педагог-хореограф має здійснити адекватні дії, зберігаючи стійку педагогічну позицію та мотивуючи учнів до дотримання дисципліни, правил безпеки та підвищення рівня хореографічної майстерності.

Специфіка навчання хореографії пов'язана із систематичною фізичною і психологічною навантаженням. Студентам необхідно осмислювати вказівки педагога, слухати музику, запам'ятовувати запропонований текст, відпрацьовувати різні рухи. Подолати труднощі допомагає здійснення індивідуального підходу при однакових завданнях для всіх. При цьому враховується тип особистості, рівень підготовки дитини, його вміння зосередитися на різних аспектах завдання.

Майбутнім хореографам для навчання танцям дітей необхідно використовувати ігровий принцип. «Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, фантазії, творчості», – писав Сухомлинський. Застосування гри в розробленій програмі розглядається як засіб розрядки і відпочинку, а також й пронизує заняття ігровим початком, робить гру органічним компонентом заняттям.

В занятті важлива робота над культурою руху. Кожен рух має початок і закінчення, амплітуду, характер. Воно повинно виконуватися в такт музиці.

Одним з найбільш слабких місць у виконавській практиці є невиразність обличчя, тому з першого заняття потрібно звертати увагу дітей на активність м'язів обличчя, грати з ними в «маски» (сумна, весела, сердита).

Особлива увага приділяється музичному оформленню заняття. Воно повинно бути різноманітним і якісним. Музика підбирається до кожної частини заняття, визначається її структура, темп, ритмічний малюнок,

Висновки. Таким чином, розроблена навчальна програма «Хореографія життя» дозволяє пізнавати різноманіття танцю: класичного, народного, бального, сучасного та ін., а також розвивати професійні компетентності студентів – майбутніх педагогів-хореографів. Хореографічні дії виховують комунікабельність, працьовитість, вміння добиватися мети, формує емоційну культуру спілкування. Крім того, вони розвивають асоціативне мислення, спонукають до творчості. Було визначено, що педагогічна спрямованість – це інтегративна характеристика особистості майбутнього педагога-хореографа, яка відбиває мотиваційно-ціннісний, когнітивний, поведінковий та емоційно-оцінний аспекти вибору професії та самореалізації в ній.

Перспективами подальших розробок буде експериментальна перевірка ефективності технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа та розробка способів реалізації даної технології.

Список літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). – Богуш А.М., Беленька Г.В., Богінч О.Л., Гавриш Н.В. та ін. Київ: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Благова Т.О. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів-хореографів у процесі фахової практичної підготовки: зб. наук. пр. Херсонськ. держ. ун-ту. Сер.: Педагогічні науки / Т. О. Благова. – Херсон: ХДУ, 2010. – Вип. 56. – С. 244-250.
3. Вітвицька С.С. Педагогічна спрямованість як компонент професійної майстерності майбутніх вчителів / С.С. Вітвицька // Вісник Житомирськ. держ. ун-ту ім. Івана Франка. Житомир, 2003. – Вип. 12. – С. 78-81.
4. Куценко С.В. Педагогічна майстерність майбутнього вчителя хореографії як гарант ефективності формування його творчого потенціалу / С.В. Куценко // Актуальні питання мистецької освіти та виховання: зб. наук. пр. – Суми, 2015. – Вип. 1-2 (5-6). – С. 113-121.
5. Мараховська Н.В. Проведення інтегрованого тренінгу з дисциплін гуманітарного циклу з метою професійної самореалізації майбутнього вчителя / Н.В. Мараховська // Молодий вчений. – Херсон: Гельветика, 2017. – № 1(41). – С. 474-477.
6. Мартиненко О.В. Професійна підготовка майбутнього вчителя хореографії до роботи в дитячому танцювальному колективі / О.В. Мартиненко // Вісник Луганськ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки. – Луганськ, 2013. – № 10(2). – С. 105-111.
7. Проект Концепції розвитку педагогічної освіти. МОН України, 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2017/12/29/kontseptsii-rozvitku-pedagogichnoi-osviti-12-17-go.doc> (дата звернення: 16.06.2018).
8. Спінул І.В. Теоретичні підходи до інтерпретації професійної компетентності майбутнього вчителя хореографії / І.В. Спінул // Наукові записки КДПУ. Сер.: Педагогічні науки. – Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 101. – С. 271-278.
9. Тараненко Ю.П. Підготовка майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Ю.П. Тараненко. – Бердянськ, 2017. – 23 с.
10. Фурманова Т.І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії / Т.І. Фурманова // Вісник Чернігівськ. нац. пед. ун-ту. Сер.: Педагогічні науки. – Чернігів, 2016. – Вип. 135. – С. 139-143.

Добролюбова Н.В.

Украинская инженерно-педагогическая академия

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ-ХОРЕОГРАФОВ

Аннотация

Исследована проблема формирования профессиональной подготовки будущих педагогов-хореографов, а также развитие педагогической направленности как интегративной характеристики личности будущего педагога-хореографа. Обоснована необходимость разработки специальной программы занятий «Хореография жизни» для профессиональной подготовки будущего педагога-хореографа.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, обучение, программа, педагог, хореограф.

Dobrolubova N.V.

Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS-CHOREOGRAPHS

Summary

The problem of formation of professional training of future teachers-choreographers, as well as the development of the pedagogical orientation as an integrative characteristic of the personality of the future teacher-choreographer, is studied. The necessity of the development of a special program of lessons "Choreography of life" for the professional training of the future teacher-choreographer is substantiated.

Keywords: vocational training, training, program, teacher, choreographer.